YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
30 päivänä marraskuuta 1995 *

Asiassa C-134/94,

jonka Tribunal Superior de Justicia de Canarias (Espanja) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa riita-asiassa

Esso Española SA

vastaan

Comunidad Autónoma de Canarias,

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 5, 6, 30, 36, 52, 53, 56, 85 ja 102 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: G. Hirsch, joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari) ja H. Ragnemalm,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka ovat sille esittäneet

— Comunidad Autónoma de Canarias, asiamiehenään asianajaja Manuel Aznar Vallejo,

— Yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehinään J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, ja barrister P. Duffy,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Blanca Rodríguez Galindo,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.9.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Chambre du contentieux administratif de Las Palmas du Tribunal Superior de Justicia de Canarias on 4.1.1994 tekemällään ja yhteisöjen tuomioistuimeen 9.5.1994 saapuneella päätöksellään esittänyt EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 5, 6, 30, 36, 52, 53, 56, 85 ja 102 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

2 Nämä ennakkoratkaisukysymykset esitettiin sellaisen hallintokanteen yhteydessä, jonka osakeyhtiö Esso Española (jäljempänä Esso-yhtiö), kotipaikka Madrid, on nostanut Comunidad Autónoma de Canariasia vastaan ja jossa vaaditaan kumoamaan Kanariansaarten hallituksen teollisuus-, kauppa- ja kuluttaja-asiainneuvoston 23.4.1992 antama asetus 54/1992, jolla muutettiin öljytuotteiden tukkumyyjien toimintaa Kanariansaarilla sääntelevien sääntöjen hyväksymistä koskevaa, 14.3.1991 annettua asetusta 36/1991.

3 Asetuksella 54/1992 muutettiin mainittujen sääntöjen 14 pykälän 2 momenttia, jossa muutoksen jälkeen säädettiin, että kaikkien toimijoiden on taattava öljytuotteiden toimitukset vähintään neljälle Kanariansaarten saarelle.

4 Kansallinen tuomioistuin kysyy, rajoittaako tällainen vaatimus perustamissopimuksen 52 ja 53 artiklassa tarkoitettua sijoittautumisvapautta. Tutkiessaan lisäksi, onko tämä säännöstö yhteensopiva perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 5, 6, 30, 85 ja 102 artiklan 1 kohdan kanssa, kansallinen tuomioistuin on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää seuraavat ennakkoratkaisukysymykset yhteisöjen tuomioistuimelle:

"1) Voidaanko jäsenvaltion sellaisille öljytuotteiden tukkumyyjille, jotka haluavat sijoittautua jäsenvaltion alueelle, asettamaa ehtoa, jonka mukaan niiden on taattava öljytuotteiden toimitukset tiettyihin määriin paikkoja, jotta taataan toimitukset koko valtion alueelle tai katetaan valtion koko alue, ottaen huomioon joissakin jäsenvaltioissa saariasemasta johtuvat ongelmat,

1 a) pitää sellaisena rajoituksena, joka on yhteensopimaton yhteisön oikeuden, eli perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 52 artiklan ja 53 artiklan kanssa, koska ehdolla estetään perustamissopimuksen sijoittautumisoikeutta koskevien määräysten tehokas vaikutus (effet utile) eikä ehto ole 'objektiivisesti katsoen välttämätön' tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi?

1 b) pitää sellaisena rajoituksena, joka on yhteensopimaton perustamissopimuksen vapaan kilpailun suojaamista koskevien määräysten kanssa, ja voiko tämä rajoitus vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vaarantaa sisämarkkinoita koskevien, perustamissopimuksessa vahvistettujen päämäärien toteuttamisen, ja kuuluuko se näin ollen 85 artiklassa, tulkittuna yhdessä perustamissopimuksen 5 ja 6 artiklan kanssa, asetetun kiellon soveltamisalaan ja rikotaanko sillä perustamissopimuksen 102 artiklan 1 kohdan määräyksiä?

1 c) pitää perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuna vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, joka vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan?

2) Siinä tapauksessa, että ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä mainitun ehdon olisi katsottava rajoittavan sijoittautumisvapautta koskevaa oikeutta, soveltuuko, ja millä edellytyksillä, perustamissopimuksen 56 artikla tai 'yleisen edun' käsite tilanteisiin, joita koskee itsenäisen taloudellisen toiminnan aloittamista ja harjoittamista koskevien edellytysten yhtäläisyyden periaate, ja kuuluuko näin ollen jäsenvaltioille jätetyn harkintavaran valvonta yhteisön toimivaltaan vai päinvastoin, voivatko kansalliset tuomioistuimet valvoa sitä, jolloin on tärkeää tuntea asiassa sovellettavat tulkintaperusteet?

3) Siinä tapauksessa, että ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä mainittua ehtoa olisi pidettävä vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, onko tämä toimenpide yhteensopimaton tavaroiden vapaan liikkuvuuden oikeuden kanssa vai voidaanko sitä päinvastoin pitää perustamissopimuksen 36 artiklan tai yhteisöjen tuomioistuimen kehittämän niin sanotun rule of reason- oikeuskäytännön mukaisena sallittuna rajoituksena?"

Tutkittavaksi ottaminen

5 Huomautuksissaan komissio on epäillyt ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamista, sillä asetus 54/1992 oli kumottu eräällä toisella tuomioistuinpäätöksellä.

6 Tältä osin on huomattava, että ennakkoratkaisukysymykset esittänyt tuomioistuin on ilmoittanut 15.6.1994 lähettämällään ja yhteisöjen tuomioistuimeen 29.6.1994 saapuneella kirjeellään, että Esso-yhtiö oli toimittanut sille asiakirjan, johon oli liitetty chambre du contentieux administratif de Santa Cruz du Tribunal Superior de Justicia de Canariasin antama päätös, jolla kumottiin asetukset 54/1992 ja 36/1991. Esso-yhtiö oli tällöin pyytänyt kansallista tuomioistuinta peruuttamaan esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt; tämä tuomioistuin kuitenkin kieltäytyi tästä siitä syystä, että yhteisöjen tuomioistuimen antamalla tuomiolla olisi suuri merkitys ei ainoastaan Kanariansaarten tuomioalueella vaan myös koko valtakunnan alueella.

7 Kun yhteisöjen tuomioistuin, joka halusi tietää, oliko siinä vireillä oleva oikeudenkäynti jäänyt vaille kohdetta, kysyi asiasta ennakkoratkaisupyynnöt esittäneeltä tuomioistuimelta, tämä vastasi kieltävästi, mutta vetosi kuitenkin erilaiseen perusteeseen. Ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin väitti ensin, että kumoamispäätöstä vastaan oli nostettu kassaatiovalitus Tribunal Supremossa. Tämän jälkeen ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin korosti, että kumoamispäätös ei perustunut yhteisön oikeuteen, josta tässä oikeudenkäynnissä on kyse. Lisäksi se väitti, että jos asiassa olisi annettava ristiriitaisia päätöksiä, voitaisiin Tribunal Supremossa nostaa kanne oikeudenkäytön yhtenäisyyden tutkimiseksi.

8 Tästä vastauksesta ilmenee, että ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin katsoo, että yhteisön oikeuden tulkinta on edelleenkin tarpeellista pääasian kiistan ratkaisemiselle.

9 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. erityisesti asia C-62/93, BP Soupergaz, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. I-1883, 10 kohta).

10 Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen on tutkittava kansallisen tuomioistuimen sille esittämät ennakkoratkaisukysymykset.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

11 Ottaen huomioon pääasian tosiseikat ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin kysyy oikeastaan, onko EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 52, 53 ja 85 artiklan, tulkittuna yhdessä EY:n perustamissopimuksen 5, 6, 102 artiklan 1 kohdan ja 30 artiklan kanssa ristiriidassa sellainen säännöstö, jolla jäsenvaltion alueeseen kuuluvan Kanariansaarten hallinnosta vastaavat tämän jäsenvaltion alueelliset viranomaiset velvoittavat saariasemasta johtuvat ongelmat huomioon ottaen kaikki öljytuotteiden tukkumyyjät, jotka haluavat laajentaa toimintansa jäsenvaltion alueen tähän osaan, takaamaan toimitukset tietylle määrälle Kanariansaarten saaria.

Perustamissopimuksen 3 artiklan c kohta sekä 52 ja 53 artikla

12 Tältä osin on ensinnäkin muistutettava, että 52 ja 53 artikla ovat sovellutus perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdassa määrätystä perusperiaatteesta, jonka mukaan 2 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisön toimintaan sisältyy henkilöiden vapaata liikkuvuutta rajoittavien esteiden poistaminen jäsenvaltioiden väliltä.

13 Tämän jälkeen on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen määräyksiä vapaasta liikkuvuudesta ei voida soveltaa toimintaan, jonka kaikki osatekijät keskittyvät yhden ainoan jäsenvaltion sisälle; sen selvittäminen, onko asia näin, riippuu kansallisen tuomioistuimen tehtävänä olevasta tosiseikkojen toteamisesta (ks. erityisesti asia C-332/90, Steen, tuomio 28.1.1992, Kok. 1992, I-341, 9 kohta).

14 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee tässä asiassa, että pääasian kantaja, joka on perustettu vuonna 1967 Espanjan oikeuden mukaisesti, jonka kotipaikka on Madrid ja joka toimii Espanjassa, väittää kansallisessa tuomioistuimessa esittämässään kanteessa, että kiistanalainen asetus estää sitä laajentamasta toimintaansa Espanjan alueeseen kuuluville Kanariansaarille.

15 Lisäksi on selvää, että kiistanalaista asetusta sovelletaan kaikkiin öljytuotteiden tukkumyyjiin, jotka haluavat toimia Kanariansaarilla.

16 Tällaisella tilanteella, joka koskee jäsenvaltiossa kotipaikan omaavan ja tässä jäsenvaltiossa toimivan yhtiön toiminnan laajentamista ainoastaan tämän jäsenvaltion sisällä, ei ole yhtään liittymäkohtaa mihinkään yhteisön oikeudessa tarkoitettuihin tilanteisiin.

17 Niinpä ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että perustamissopimuksen 3 artiklan c kohtaa sekä 52 ja 53 artiklaa ei sovelleta jonkun jäsenvaltion yksinomaan sisäiseen tilanteeseen kuten tilanteeseen, jossa jäsenvaltiossa kotipaikan omaavaan ja siellä toimivaan yhtiöön sovelletaan sellaista säännöstöä, jolla jäsenvaltion alueeseen kuuluvan Kanariansaarten hallinnosta vastaavat tämän jäsenvaltion alueelliset viranomaiset velvoittavat saariaseman aiheuttamat ongelmat huo-

mioon ottaen kaikki öljytuotteiden tukkumyyjät, jotka haluavat laajentaa toimintansa jäsenvaltion tähän osaan, takaamaan toimitukset tietylle määrälle Kanariansaarten saaria.

Perustamissopimuksen 85 artikla tulkittuna yhdessä perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan ja 6 artiklan kanssa

18 Perustamissopimuksen 3 artiklan f kohdan, 5 artiklan toisen kohdan ja 85 artiklan tulkinnassa on muistettava, että 85 artikla yksinään koskee ainoastaan yritysten toimintaa; se ei koske jäsenvaltioiden antamia lakeja tai asetuksia. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa kuitenkin, että perustamissopimuksen 85 artiklassa, tulkittuna yhdessä perustamissopimuksen 5 artiklan kanssa, velvoitetaan jäsenvaltiot olemaan ottamatta käyttöön tai ylläpitämättä myös sellaisia luonteeltaan lainsäädännöllisiä tai sitä alempiasteisia toimenpiteitä, joilla voidaan estää yrityksiin sovellettavien kilpailuoikeudellisten sääntöjen tehokas vaikutus. Tämä koskee saman oikeuskäytännön mukaan tilannetta, jossa jäsenvaltio joko velvoittaa tai edistää 85 artiklan vastaisten yritysten välisten järjestelyjen tekemistä tai vahvistaa tällaisten järjestelyjen vaikutuksia taikka poistaa omalta säännöstöltään sen valtiollisen luonteen siirtämällä yksityisten toimijoiden velvollisuudeksi taloutta koskevien päätösten tekemisen (ks. erityisesti asia C-379/92, Peralta, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3453, 21 kohta).

19 Tältä osin on huomattava, ettei ennakkoratkaisupyyntöön sisälly ainoatakaan seikkaa, jonka perusteella voitaisiin todeta, että kyseessä olevassa säännöstössä määrätään toimimaan kilpailua rajoittavasti tai suositaan tällaista toimintaa tai että siinä vahvistetaan olemassa olevien, yritysten välisten järjestelyjen vaikutukset.

20 Niinpä tällainen säännöstö ei ole perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan ja 85 artiklan vastainen.

21 Koska ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin ei ole mitenkään selvittänyt perustamissopimuksen 6 artiklaa koskevan kysymyksen asiaankuuluvuutta, kysymystä ei ole tutkittava.

Perustamissopimuksen 102 artiklan 1 kohta

22 Tältä osin riittää, kun muistetaan, että velvoitteet, joihin jäsenvaltiot ovat sitoutuneet 102 artiklan 1 kohdan nojalla, eivät tuota oikeussubjekteille sellaisia oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojattava (asia 6/64, Costa, 15.7.1964, Kok. 1964, s. 1141).

Perustamissopimuksen 30 artikla

23 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, ettei riidanalaisessa alueellisessa säännöstössä tehdä minkäänlaista eroa tuotteiden alkuperän suhteen ja ettei säännöstön tarkoituksena ole ohjata näiden tuotteiden kauppaa jäsenvaltioiden välillä.

24 Vaikka tällaisessa säännöstössä velvoitetaan öljytuotteiden tukkumyyjät toimittamaan tuotteita joillekin jäsenvaltion alueeseen kuuluville saarille, ne rajoittavat vaikutukset, jotka voivat aiheutua säännöstöstä näiden tuotteiden vapaalle liikkuvuudelle jäsenvaltioiden välillä ovat liian sattumanvaraisia ja liian välillisiä, jotta säännöstössä asetettua velvoitetta voitaisiin pitää sellaisena, että se voi estää jäsenvaltioiden välistä kauppaa (ks. edellä mainittu asia Peralta, 24 kohta).

25 Tällainen säännöstö ei siis ole 30 artiklan vastainen.

26 Kaikki edellä esitetyt seikat huomioon ottaen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että

— perustamissopimuksen 3 artiklan c kohtaa ja 52 sekä 53 artiklaa ei sovelleta sellaiseen jäsenvaltion yksinomaan sisäiseen tilanteeseen, jossa tässä jäsenvaltiossa kotipaikan omaavaan ja siellä toimivaan yhtiöön sovelletaan säännöstöä, jolla tämän valtion alueeseen kuuluvan Kanariansaarten hallinnosta vastaavat jäsenvaltion alueelliset viranomaiset velvoittavat saariasemasta aiheutuvat ongelmat huomioon ottaen kaikkia öljytuotteiden tukkumyyjiä, jotka haluavat laajentaa toimintaansa jäsenvaltion tähän osaan, takaamaan toimitukset tietylle määrälle Kanariansaarten saaria,

— tämä säännöstö ei ole perustamissopimuksen 85 artiklan, tulkittuna yhdessä 5 artiklan toisen kohdan kanssa, eikä perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen,

— perustamissopimuksen 102 artiklan 1 kohdan perusteella oikeussubjekteille ei synny oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojattava.

Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

27 Koska toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava vain siinä tapauksessa, että kyseessä olevan säännöstön olisi katsottu rajoittavan sijoittautumisvapautta tai jos sen olisi katsottu olevan tuonnin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, näitä ennakkoratkaisukysymyksiä ei ole tutkittava.

Oikeudenkäyntikulut

28 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle, jotka ovat esittäneet huomautuksensa yhteisöjen tuomioistuimelle, aiheutuneita

oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Tribunal Superior de Justicia de Canariasin 4.1.1994 esittämät ennakkoratkaisukysymykset seuraavasti:

1) **EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c kohtaa sekä 52 ja 53 artiklaa ei sovelleta sellaiseen jäsenvaltion yksinomaan kansalliseen tilanteeseen, jossa tässä jäsenvaltiossa kotipaikan omaavaan ja siellä toimivaan yhtiöön sovelletaan säännöstöä, jolla jäsenvaltion alueeseen kuuluvan Kanariansaarten hallinnosta vastaavat tämän jäsenvaltion alueelliset viranomaiset velvoittavat saariasemasta johtuvat ongelmat huomioon ottaen kaikki öljytuotteiden tukkumyyjät, jotka haluavat laajentaa toimintansa jäsenvaltion tähän alueeseen, takaamaan toimitukset tietylle määrälle Kanariansaarten saaria.**

2) **Tällainen säännöstö ei ole EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan, tulkittuna yhdessä perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan kanssa, eikä myöskään perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen.**

3) EY:n perustamissopimuksen 102 artiklan 1 kohdan perusteella oikeussubjekteille ei synny oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojattava.

Hirsch Mancini Schockweiler

Kapteyn Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä marraskuuta 1995.

R. Grass G. Hirsch

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä hoitava tuomari